

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI: TRẦN TRỞ VỚI BA ĐỈNH CỦA TAM GIÁC CHẤT LƯỢNG

NGUYỄN QUANG VINH

Nhìn lại để thử đánh giá hoạt động của một tạp chí khoa học sau 5 năm, 10 năm... không phải là một điều dễ dàng. Chí ít thì cũng phải tiến hành một cuộc khảo sát, thống kê, đánh giá cục bộ và tổng thể một cách nghiêm túc, gắn với việc tổng hợp ý kiến của độc giả. Điều này vượt khỏi khả năng hạn hẹp của chúng tôi. Trong cuộc họp mặt thân mật hôm nay, tôi chỉ xin đứng từ góc độ một người nghiên cứu khoa học xã hội hoạt động ở các tỉnh thành phía Nam, đồng thời là một người đọc tương đối trung thành của Tạp chí, để thử nêu lên vài ý kiến về cuộc phấn đấu cho chất lượng của Tạp chí Khoa học Xã hội (TPHCM), theo những “tiêu chí” mà chúng tôi gọi là **ba đỉnh của tam giác chất lượng**.

Tạp chí này trước hết là một tạp chí *khoa học*. Nó có sứ mệnh phải phản ánh một cách trung thực và thông

minh những *khám phá khoa học* (lớn, nhỏ) mà các cuộc nghiên cứu trong, ngoài Viện đã thu đạt được về những động thái và quy luật tiến hóa của xã hội vùng Nam Bộ. Có rất ít những thiết chế truyền thông khoa học khác ở trong và ngoài vùng có thể giúp “làm thay” cho tờ Tạp chí về sứ mệnh này. Có thể nói không ngoa rằng, nếu được làm tốt trên tinh thần một tạp chí khoa học xã hội của vùng, thì Tạp chí có thể là một tấm gương soi về những cày xới của các nhà khoa học xã hội trên cánh đồng khoa học, hướng về những giá trị truyền thống và những chuyển động đương đại của một vùng đất năng động bậc nhất trong cả nước. Đọc các số Tạp chí này cả chục năm trời mà không thấy bức tranh về cuộc cày xới trên cánh đồng khoa học đó, thì có phải là điều đáng phàn nàn không? Tôi chưa dám có kết luận gì, song cách đặt vấn đề của tôi có thể là một gợi ý cho Ban biên tập Tạp chí trong công cuộc cân chỉnh các chương trình công bố

Nguyễn Quang Vinh. Nghiên cứu viên cao cấp về Xã hội học Viện Khoa học Xã hội vùng Nam Bộ.

các bài báo khoa học, với tinh thần “chăm chút cho tính khoa học của từng bài, nhưng không để mất hút bức tranh toàn cảnh”. Ngoài ra, sự chặt chẽ trong bảo đảm tính khoa học của các bài được công bố (bao gồm cả việc mời sự đọc duyệt của chuyên gia) rất cần được coi là một tiêu chí quyết định trong việc cho bài qua cửa ải.

Tạp chí này còn là *một tạp chí khoa học có tính chất vùng*. Tôi không nghĩ rằng bao nhiêu bài đăng đều nói đến các địa chỉ trong vùng đã được coi là đủ. Vấn đề then chốt ở đây là các đặc điểm khoa học xã hội trên mọi cơ tầng của vùng cần được tập trung nâng đỡ, giúp các nhà khoa học khám phá và công bố kết quả lên. Tôi đánh giá rất cao những khám phá gần đây về miền Tây, miền Đông Nam Bộ và TPHCM trong một chương trình lớn của Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ đã được công bố ít nhiều trên Tạp chí. Một số công trình khảo sát thực địa của các bạn trẻ, cũng như những thảo luận phương pháp luận trong nghiên cứu những vấn đề mới của vùng (như vấn đề ứng phó biến đổi khí hậu, vấn đề vận dụng khái niệm vốn xã hội để đo lường sự liên kết của cư dân trong vùng, vấn đề về tính đặc thù của các định chế trong vùng, v.v...) được nhấn

nhấn mạnh ít nhiều, cũng có thể được coi như là cách tiếp cận theo chiều sâu về các đặc trưng vùng mà Tạp chí đã chủ trương một cách đáng hoan nghênh. Nhưng, nếu nhìn lại một cách nghiêm khắc thì *màu sắc vùng* của tờ Tạp chí vẫn cần được nghiên cứu tô đậm thêm, theo đúng kiểu cách của một phòng thí nghiệm và thực nghiệm khoa học đang nằm giữa cánh đồng Nam Bộ.

Cuối cùng, theo ý chúng tôi, thì Tạp chí này còn là *khí quan* linh lợi của giới khoa học xã hội vùng Nam Bộ (một giới khoa học xã hội đa dạng về cơ cấu, trình độ, tuổi tác và sức bút phá...), nó cần phải phản ánh những tìm tòi có tính chất thường xuyên, nền tảng của đa số nhà khoa học, đồng thời phải nêu cao và vinh danh những tìm tòi, phát hiện có dấu hiệu của tài năng, những cái tạm gọi là đỉnh cao. Sự cân chỉnh cơ cấu bài vở theo hướng *kết hợp tăng nền và đỉnh cao* này, có lẽ cũng nên được Ban biên tập quan tâm thích đáng.

Ba đặc tính cốt lõi vừa nói trên của Tạp chí, chúng tôi xin tạm gọi là ***ba cái đỉnh của một tam giác chất lượng*** của tờ Tạp chí.

Ban biên tập Tạp chí nếu luôn luôn trần trộ với ba đỉnh của Tam giác chất lượng, thì tờ Tạp chí của chúng ta sẽ có viễn cảnh tươi sáng biết bao! □